

บทเรียนที่

4

อุปกรณ์ป้องกันภัย ส่วนบุคคล

สาระสำคัญ

บางครั้งคนงานจำเป็นต้องปฏิบัติงานในสภาวะการที่เป็นภัย และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนงาน ถึงแม้จะไม่ได้ช่วยลดอันตรายจากแหล่งกำเนิด แต่จะทำให้อันตรายที่ได้รับเบาบางลง อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลมีหลายประเภท ตามลักษณะการใช้งาน ซึ่งการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลอย่างปลอดภัย จะต้องมีการตรวจสอบสภาพให้สมบูรณ์เสียก่อนจึงจะนำไปใช้งานได้ต้องมีประสิทธิภาพ

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล
2. ประเภทของอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล
3. การจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล

ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับบทเรียน

ประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล เพื่อเลือกใช้อุปกรณ์อย่างถูกวิธี และความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานอาชีพ

สมรรถนะประจำบทเรียน

เลือกใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยตามสถานการณ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลได้อย่างถูกต้อง
2. ใช้งานตามประเภทของอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลได้อย่างถูกต้อง
3. เห็นความสำคัญของอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล
4. สร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเลือกใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม

1. ความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ ป้องกันภัยส่วนบุคคล

ความหมายของอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล หมายถึง สิ่งของหรืออุปกรณ์สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สวมใส่ลงบนอวัยวะของร่างกาย อาจทั้งหมดหรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย เพื่อป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุจากการทำงาน ทั้งนี้ อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลไม่สามารถลดอันตรายจากแหล่งกำเนิดของอันตรายได้ แต่เป็นเพียงสิ่งที่กันอันตรายจากแหล่งกำเนิด หากอุปกรณ์ป้องกันอันตรายขาดคุณภาพ ผู้ปฏิบัติงานจะได้รับอันตรายจากสิ่งที่สัมผัสทันที

หลักเกณฑ์ในการเลือกอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่นำมาใช้จะต้องสามารถป้องกัน หรือลดอันตรายที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการเลือกอุปกรณ์ป้องกันอันตรายมาใช้จึงต้องมีการพิจารณาหลายประการ ตามเกณฑ์ดังนี้

1. มีความเหมาะสมกับลักษณะของงานที่เป็นอันตราย เช่น เมื่อต้องสัมผัสกับสารเคมี จะต้องเลือกถุงมือยาง หน้ากากออกซิเจน มาใช้สำหรับป้องกันอันตราย
2. มีขนาดพอดีกับผู้สวมใส่ และควรให้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลใช้เฉพาะบุคคลเท่านั้น ไม่ควรใช้ร่วมกัน
3. มีการรับรองประสิทธิภาพในการทำงานจากสถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความปลอดภัยและอนามัยส่วนบุคคล
4. มีการใช้งานที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เพราะภัยที่เกิดขึ้นอาจเป็นเหตุฉุกเฉิน หากมีการใช้งานที่ยุ่งยากจะไม่สามารถนำมาใช้ป้องกันอันตรายได้ทันที
5. มีการดูแลรักษาง่าย อุปกรณ์ป้องกันอันตรายต้องมีการดูแลรักษาและจัดเก็บหลังจากการใช้ อย่างเป็นระเบียบเพื่อให้คงประสิทธิภาพและยืดอายุการใช้งานได้
6. ทนทานต่อการใช้งาน ใช้วัสดุที่มีคุณภาพ บำรุงรักษาง่าย สามารถซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอะไหล่ได้ง่าย
7. ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน สวมใส่สบาย ไม่หนักหรือเบาเกินไป หรือไม่คับหรือหลวมเกินไป
8. มีความหลากหลาย ให้ผู้ใช้สามารถเลือกใช้ได้ตามลักษณะของงานและตามความพึงพอใจ
9. หาซื้อง่าย ราคาถูก

2. ประเภทของอุปกรณ์ ป้องกันภัยส่วนบุคคล

1. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่ศีรษะ (Head Protection Devices) อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่ศีรษะ ได้แก่ หมวกนิรภัย (Safety Helmet) ที่ใช้สำหรับสวมเพื่อป้องกันศีรษะของผู้สวมใส่ จากการตกกระแทก อันตรายจากไฟฟ้า ความร้อน และสารเคมี

หมวกนิรภัยแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

1. หมวกนิรภัยชนิด E (Electrical)

เป็นชนิดที่สามารถลดแรงกระแทกของวัตถุ สามารถลดอันตรายที่เกิดจากการสัมผัสตัวนำไฟฟ้า ทนแรงดันไฟฟ้าได้ 20,000 โวลต์

2. หมวกนิรภัยชนิด G (General)

เป็นชนิดที่สามารถลดแรงกระแทกของวัตถุ และสามารถลดอันตรายจากการสัมผัสตัวนำไฟฟ้า ทนแรงดันไฟฟ้าได้ 2,200 โวลต์

3. หมวกนิรภัยชนิด C (Conductive)

เป็นชนิดที่สามารถลดแรงกระแทกของวัตถุเท่านั้น

วิธีการใช้หมวกนิรภัย ก่อนจะใช้หมวกนิรภัย ควรมีการตรวจสอบว่า หมวกนิรภัยได้มาตรฐานตามข้อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือไม่ หลังจากการตรวจสอบมาตรฐานแล้ว ควรพิจารณาลักษณะทางกายภาพภายนอก เช่น รอยแตก ความสมบูรณ์ของสายรัด ขนาดพอดีกับผู้สวมใส่ ดังนั้นจึงควรสวมใส่และทดลองปฏิบัติงานว่ามีความพอดี สวมใส่สบาย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานหรือไม่ และควรมีการปรับขนาดให้พอดีกับผู้ใช้งานด้วย

หมวกนิรภัย

2. ประเภทของอุปกรณ์ ป้องกันภัยส่วนบุคคล

1. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่ศีรษะ (Head Protection Devices) อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่ศีรษะ ได้แก่ หมวกนิรภัย (Safety Helmet) ที่ใช้สำหรับสวมเพื่อป้องกันศีรษะของผู้สวมใส่ จากการตกกระแทก อันตรายจากไฟฟ้า ความร้อน และสารเคมี

หมวกนิรภัยแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

1. หมวกนิรภัยชนิด E (Electrical)

เป็นชนิดที่สามารถลดแรงกระแทกของวัตถุ สามารถลดอันตรายที่เกิดจากการสัมผัสตัวนำไฟฟ้า ทนแรงดันไฟฟ้าได้ 20,000 โวลต์

2. หมวกนิรภัยชนิด G (General)

เป็นชนิดที่สามารถลดแรงกระแทกของวัตถุ และสามารถลดอันตรายจากการสัมผัสตัวนำไฟฟ้า ทนแรงดันไฟฟ้าได้ 2,200 โวลต์

3. หมวกนิรภัยชนิด C (Conductive)

เป็นชนิดที่สามารถลดแรงกระแทกของวัตถุเท่านั้น

วิธีการใช้หมวกนิรภัย ก่อนจะใช้หมวกนิรภัย ควรมีการตรวจสอบว่า หมวกนิรภัยได้มาตรฐานตามข้อกำหนด มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือไม่ หลังจากการตรวจสอบมาตรฐานแล้ว ควรพิจารณาลักษณะทางกายภาพภายนอก เช่น รอยแตก ความสมบูรณ์ของสายรัด ขนาดพอดีกับผู้สวมใส่ ดังนั้นจึงควรสวมใส่และทดลองปฏิบัติงานว่ามีความพอดี สวมใส่สบาย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานหรือไม่ และควรมีการปรับขนาดให้พอดีกับผู้ใช้งานด้วย

หมวกนิรภัย

การดูแลรักษาหมวกนิรภัย ควรทำความสะอาดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง โดยใช้แอลกอฮอล์ เช็ดบริเวณแถบซับเหงื่อเพราะเป็นจุดที่สกปรกมาก หากเป็นหมวกนิรภัยที่ต้องใช้ร่วมกัน จะต้องทำความสะอาดมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังต้องมีการดูแลการชำรุด เพื่อเปลี่ยนอุปกรณ์ หรือหากไม่สามารถเปลี่ยนอุปกรณ์ได้ จะต้องเปลี่ยนหมวกนิรภัยอันใหม่

2. อุปกรณ์ป้องกันหน้าและดวงตา (Eye and Face Protection Device) เป็นอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการกระเด็นของวัตถุ หรือสารเคมี ที่จะกระเด็นเข้ามาในดวงตาหรือใบหน้าขณะปฏิบัติงาน คนงานที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับเครื่องจักร เช่น งานเจียร งานเชื่อม งานตัด งานเจาะ รวมถึงงานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี ควรต้องใส่อุปกรณ์ป้องกันหน้าและดวงตา

อุปกรณ์ป้องกันหน้า เป็นอุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับใบหน้า ทั้งเศษวัสดุ แสงที่จ้าเกินไป มีดังนี้

1. กะบังป้องกันหน้า

เป็นแผงวัสดุใช้ครอบใบหน้าเพื่อป้องกันสารเคมี ฝุ่น และของเหลวที่เป็นอันตรายบริเวณใบหน้า และลำคอ ควรทำจากวัสดุที่แข็งแรง ทนทาน น้ำหนักเบา ไม่ทำให้เกิดอาการแพ้ต่อผิวหนัง

2. หน้ากากเชื่อม

เป็นอุปกรณ์ป้องกันใบหน้าและดวงตา ใช้ในงานเชื่อมโลหะ เพื่อป้องกันการกระเด็นของโลหะ ความร้อน แสงที่จ้าเกินไป และรังสีที่เกิดจากการเชื่อม หน้ากากเชื่อม มี 3 ชนิด คือ ชนิดมือถือ ชนิดสวมหัว และชนิดที่ติดกับหมวกนิรภัย

อุปกรณ์ป้องกันหน้า

แว่นตา เมื่อทำงานที่เกี่ยวข้องกับเศษโลหะหรือเศษวัสดุ รังสีที่เป็นอันตราย แสงที่จ้าเกินไป ควรสวมแว่นตา แว่นตาเป็นอุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่มีรูปร่างเหมือนแว่นตาทั่วไป แตกต่างที่เลนส์ของแว่นตาที่ใช้ในการทำงานเฉพาะอย่างนั้น จะทนทานต่อแรงกระแทก แรงเจาะ ความร้อนและสารเคมีได้ดีกว่าแว่นตาที่เป็นอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลแบ่งออกเป็น 3 แบบ ตามมาตรฐานอเมริกัน ได้แก่

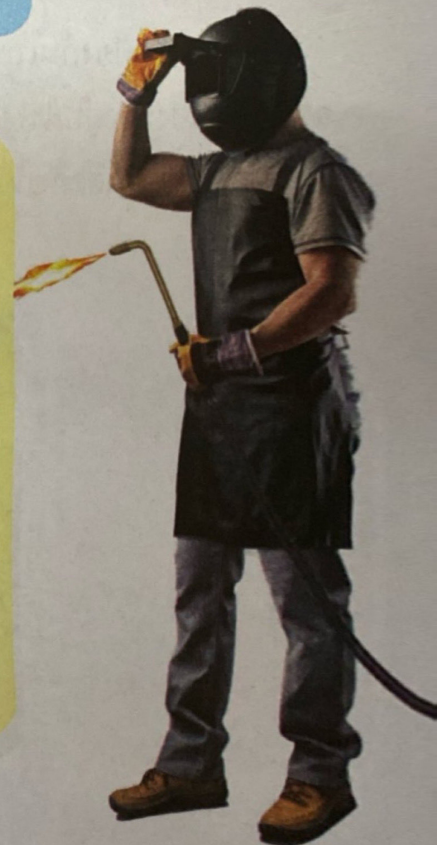
- ◆ ชนิด A ใช้ป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นทางด้านหน้า
- ◆ ชนิด B ใช้ป้องกันอันตรายที่เกิดจากทุก ๆ ด้านของดวงตา
- ◆ ชนิด C ใช้ป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นทางด้านข้าง

แว่นตาป้องกันดวงตา

การใช้งานอุปกรณ์ป้องกันหน้าและดวงตา ควรเลือกให้ตรงตามลักษณะการใช้งานหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งต้องมีการตรวจสอบสภาพโดยทั่วไปด้วย เช่น เลนส์ขุ่น สายรัด กรอบ กะบังหน้า กะบังข้าง จะต้องอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน ไม่มีรอยร้าว รอยแตก สวมใส่แล้วมีความกระชับ ไม่หลุดออกมาในขณะปฏิบัติงาน

การบำรุงรักษาอุปกรณ์ป้องกันหน้าและดวงตา ควรทำความสะอาดทุกครั้งหลังจากการใช้งาน โดยใช้สบู่น้ำสะอาด แล้วผึ่งแดดให้แห้ง ตลอดจนมีการตรวจดูตลอดเวลา หากพบอุปกรณ์ชำรุดให้เปลี่ยนอุปกรณ์ หากไม่สามารถเปลี่ยนอุปกรณ์ได้ควรเปลี่ยนอันใหม่

3. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบทางเดินหายใจ (Respiratory Protection Devices) ช่วยป้องกัน ฝุ่น แก๊ส ฟุ้ง เส้นใย ไอระเหย สารเคมี เข้าสู่ร่างกาย แบ่งออกได้ดังนี้

1. หน้ากากชนิดกรองอากาศ (Air Purifying) ใช้ในงานที่ออกซิเจนในบรรยากาศการทำงานไม่เพียงพอต่อการหายใจ หรือบรรยากาศการทำงานนั้นปนเปื้อนสารเคมี หรือฝุ่น จนไม่สามารถหายใจเข้าไปได้ หน้ากากชนิดนี้จะสามารถดูดซับมลพิษเหล่านี้ไว้ได้ แต่ยังไม่สามารถใช้ได้ในกรณีที่บรรยากาศเป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพอย่างเฉียบพลัน หรือสารเคมีที่มีความเข้มข้นสูง ตัวอย่างหน้ากากชนิดนี้ เช่น

- ◆ หน้ากากชนิด N 95 สามารถกรองอนุภาคขนาด 0.3 ไมครอน ด้วยประสิทธิภาพการกรอง 95% ใช้แนบกับใบหน้าเพื่อป้องกันอากาศรั่วเข้าไปด้านในเกิน 10% สามารถป้องกันฝุ่น สารเคมี ละออง ใย ฟุ้ง ที่ปนเปื้อนอยู่ในอากาศได้ดี

- ◆ หน้ากากกรองสารเคมี ชนิด Chemical Cartridge Respirator นิยมใช้ป้องกันอันตรายจากแก๊ส หรือไอของสารเคมี สามารถดูดซับสารเคมีที่อยู่ในบรรยากาศการทำงาน สามารถเลือกใส่กรองให้เหมาะสมกับลักษณะของอันตรายนั้น ๆ และสามารถถอดเปลี่ยนใส่กรองได้ตามอายุการใช้งาน

การใช้หน้ากากชนิดกรองอากาศ (Air Purifying) ควรมีการทดสอบความกระชับ โดยใช้ฝ่ามือปิดทางเข้าออกของอากาศให้สนิท แล้วหายใจเข้า หากตัวหน้ากากยุบหรือบวมลงเล็กน้อย หรือไม่สามารถหายใจได้ แสดงว่าไม่มีรอยรั่ว สามารถนำไปใช้งานได้ หากขณะที่สวมหน้ากากแล้วได้กลิ่นแก๊ส หรือไอระเหย หรือกลิ่นของสารเคมี ควรเปลี่ยนตัวกรองทันที

หน้ากากกันฝุ่น

2. หน้ากากชนิดส่งอากาศจากภายนอกเข้าไป (Supplied-Air) ใช้กับการทำงานที่ไม่สามารถหายใจเอาอากาศบริเวณนั้นเข้าไปได้ เนื่องจากอากาศบริเวณนั้นมีออกซิเจนต่ำกว่า 16% หรืออากาศบริเวณนั้นมีสารพิษ หรือสารเคมีที่อันตรายสูง รวมถึงกรณีที่เกิดเหตุการณ์เพลิงไหม้สารเคมีรั่ว จะส่งอากาศบริสุทธิ์จากภายนอกเข้าไปตามสายส่งอากาศหรือถังบรรจุอากาศ ตัวอย่างเช่น ชุด SCBA (Self Contained Breathing Apparatus)

การบำรุงรักษาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบทางเดินหายใจ ทำความสะอาดทุกครั้งหลังจากใช้งาน โดยใช้น้ำสบู่หรือน้ำอุ่น ใช้แปรงนุ่ม ๆ ขัดเบา ๆ แล้วผึ่งแดดให้แห้ง

ชุด SCBA

4. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบการได้ยิน (Hearing Protection) เสียงที่ดังเกินกว่า 90 เดซิเบล จะเป็นอันตรายต่อหู อุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบการได้ยินสามารถลดความดังของเสียงที่จะมารบกวนต่อแก้วหูหรือกระดูกหูได้ นอกจากนี้ อุปกรณ์ป้องกันหูยังสามารถป้องกันเศษวัสดุที่จะกระเด็นเข้าไปในหูอีกด้วย อุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบการได้ยิน มีดังนี้

1. ที่อุดหู (Ear plugs)

สามารถลดเสียงได้ 15-30 เดซิเบล ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์และเยื่อที่ผลิต ทำจากวัสดุหลายประเภท เช่น สำลี โยแกว ยางซิลิโคน เป็นต้น

ที่อุดหู

2. ที่ครอบหู (Ear Muffs)

เป็นอุปกรณ์ป้องกันที่ใช้ปิดคลุมหูด้านนอก ลักษณะคล้ายถ้วย ทำหน้าที่เป็นฉากกั้นเสียงเพราะมีวัสดุกันเสียง (Acoustic) เป็นตัวรองอยู่ในที่ครอบหู วัสดุที่อาจเป็นของเหลว โฟมพลาสติก หรืออาจเป็นตัวดูดซึมเสียงได้ บางชนิดมีเครื่องรับโทรศัพท์ อยู่ภายใน สำหรับใช้พูดติดต่อกันในสถานที่ที่เสียงดังมาก ๆ ที่ครอบหูสามารถลดเสียงได้ถึง 35-40 เดซิเบล

ที่ครอบหู

การใช้ อุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบการได้ยิน ควรเลือกที่เหมาะสมกับการใช้งานตามลักษณะงานหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้น เช่น ในถ้าที่มีความถี่สูงควรเลือกใช้ที่ครอบหูลดเสียง เป็นในสภาพที่ดี นอกจากนี้ยังต้องมีการตรวจสอบสภาพโดยทั่วไปของอุปกรณ์ ต้องอยู่ในสภาพที่ดี ไม่มีรอยแตกหรือชำรุด

การบำรุงรักษาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบการได้ยิน ควรทำความสะอาดทุกครั้งหลังเลิกใช้งาน โดยใช้ผ้าอุ่นหรือน้ำสบู่มะนาว แล้วผึ่งแดดให้แห้ง พร้อมทั้งควรมีการดูแล หากพบว่าอุปกรณ์ชำรุด ควรเปลี่ยน กรณีที่เป็นที่อุดหูชนิดที่ทำด้วยโฟม หรือสำลี ควรใช้เพียงครั้งเดียวแล้วทิ้ง

5. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่มือและผิวหนัง (Hand and Skin Protection) เป็นอุปกรณ์ป้องกันมือและผิวหนังไม่ให้เกิดอันตรายจากสารเคมี ความร้อน ความเย็น การบาด การทิ่มแทง และ รังสี เป็นต้น

อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่มือ ได้แก่ ถุงมือ (Gloves) แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. ถุงมือยาง

ใช้สำหรับป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเชื้อโรคทางด้านชีวภาพ ส่วนใหญ่ทำมาจากยาง หรือการสังเคราะห์ทางโพลีเมอร์ ความสามารถในการป้องกันอันตรายขึ้นอยู่กับยางที่ใช้ผลิต ซึ่งจะต้องศึกษาข้อมูลก่อนใช้

ถุงมือยาง

2. ถุงมือหนัง

ใช้สำหรับการป้องกันอันตรายจากของมีคม การขีด การขูด ขีดหรือบาด การสั่นสะเทือน ความร้อน ความเย็น

ถุงมือหนัง

3. ถุงมือตาข่ายลวด

ใช้สำหรับป้องกันอันตรายจากของมีคม การชำแหละ การเฉือน

ถุงมือตาข่ายลวด

4. ถุงมือผ้า

ใช้สำหรับการทำงานทั่วไป งานเกษตร ไม่ควรใช้กับเครื่องจักรที่มีการหมุน หรือสายพาน เพราะอาจมีเศษด้ายหลุดออกมาแล้วเข้าไปเกี่ยวพัน หรือดึงมือเข้าไปในเครื่องจักรได้

ถุงมือผ้า

5. ถุงมือป้องกันไฟฟ้า

ใช้สำหรับป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า ต้องมีคุณสมบัติพิเศษ ที่ทำให้ต้านทานไฟฟ้าได้ ถุงมือป้องกันไฟฟ้าจะไม่ทนกับการขีดข่วน จึงต้องสวมถุงมือหนังทับอีกชั้นหนึ่ง การใช้ถุงมือป้องกันไฟฟ้าจะต้องระวังไม่ให้ถุงมือมีรอยขีดข่วน เพราะจะทำให้คุณสมบัติในการต้านไฟฟ้าลดลง และเกิดอันตรายต่อผู้ใช้งาน

ถุงมือป้องกันไฟฟ้า

6. ถุงมือป้องกันอุณหภูมิ

ใช้สำหรับป้องกันอันตรายจากความร้อน และความเย็น มักทำจากวัสดุที่มีส่วนผสมของแร่ใยหิน และอะลูมิเนียม

ถุงมือป้องกันอุณหภูมิ

7. ถุงมือป้องกันรังสี

เป็นถุงมือที่เคลือบด้วยตะกั่ว เพราะตะกั่วมีคุณสมบัติในการป้องกันรังสีได้

ถุงมือป้องกันรังสี

อุปกรณ์ป้องกันที่ลำตัว (Body Protection Devices) สามารถป้องกันอันตรายจากการกระเด็นของวัตถุ เช่น เศษวัสดุ ลูกไฟ รังสี อุปกรณ์ป้องกันที่ลำตัว มีดังนี้

- ชุดป้องกันสารเคมี** ปัจจุบันมีผู้ผลิตชุดป้องกันสารเคมีอย่างหลากหลาย ทั้งที่ทำมาจากพลาสติก ไวนิล ยางสังเคราะห์ ผู้ใช้สามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการและตามลักษณะงาน ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกใช้ได้โดยศึกษาข้อมูลของผู้ผลิต
- ชุดป้องกันความร้อน** เป็นผ้าที่ทอจากเส้นใยแข็ง เคลือบชั้นนอกด้วยอะลูมิเนียม หรือเส้นใยแอสเบสตอส ปัจจุบันในงานอุตสาหกรรมใช้ผ้าทนไฟ เรียกว่าผ้า “nomex” ซึ่งมีความสามารถในการกันไฟและกันความร้อนได้ดี
- ชุดป้องกันรังสี** เป็นชุดที่ฉาบด้วยตะกั่ว หรือเป็นผ้าฝ้ายเคลือบด้วยตะกั่ว ชุดที่เคลือบด้วยตะกั่วหนากว่าจะสามารถทนความร้อนได้ดีกว่า
- ชุดป้องกันการกระเด็นของเศษวัสดุ** เช่น ชุดหมวก เสื้อคลุมหนัง สำหรับการทำงานกับเครื่องจักรทั่วไป

การใช้งานอุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่มือและผิวหนัง ควรเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะงาน จะต้องอ่านคู่มือให้เข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และจะต้องมีการตรวจสอบสภาพโดยทั่วไปอย่างเคร่งครัด หากพบว่าฉีกขาด แตก หรือชำรุด จะต้องซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ หากนำไปใช้จะก่อให้เกิดอันตรายอย่างมาก

การบำรุงรักษาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่มือและผิวหนัง ควรทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า หรือน้ำสบู่ทุกครั้งหลังจากการใช้งาน หรือทำตามที่ผู้ผลิตแนะนำ ฝึงคลมให้แห้ง เก็บในที่สะอาด

อุปกรณ์ป้องกันที่ลำตัว

6. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายของเท้า (Foot Protection Devices) รองเท้านิรภัย (Leather Safety Footwear) สามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับเท้า เช่น วัตถุทิ่มแทง กระแสไฟฟ้า สารเคมี ความร้อน ความเย็น และยังสามารถป้องกันการสั่นไถลได้อีกด้วย รองเท้านิรภัยแบ่งออกเป็น 6 ชนิด

1. **รองเท้าชนิดหัวโลหะ** เป็นชนิดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุด สามารถป้องกันอันตรายจากของแหลมและของมีคม ทนทานต่อของที่มีน้ำหนัก ทนต่อแรงกระแทก และทนต่อความร้อน

2. **รองเท้าตัวนำไฟฟ้า** ใช้กับงานที่เกี่ยวข้องกับกระแสไฟฟ้า เพราะมีตัวนำไฟฟ้าอยู่ที่รองเท้า เพื่อให้ประจุไฟฟ้าไหลผ่านไปได้

3. **รองเท้างานหล่อหลอมโลหะ** เป็นรองเท้าที่ใช้ในงานอุตสาหกรรมหล่อหลอมโลหะ โดยเฉพาะ มีความทนทานต่อความร้อนสูง

4. **รองเท้าป้องกันการระเบิด** เป็นรองเท้าป้องกันไม่ให้เกิดประกายไฟขณะใช้งาน ใช้ในโรงงานที่ทำวัตถุระเบิด โรงงานน้ำมันเชื้อเพลิง หรือสารระเหยไฮโดรคาร์บอน รองเท้าชนิดนี้ไม่มีส่วนประกอบที่ทำด้วยโลหะอยู่ภายนอกของรองเท้าเลย

5. **รองเท้าป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า** เป็นรองเท้าที่ทำจากยางธรรมชาติหรือยางสังเคราะห์ เพื่อป้องกันหรือลดอันตรายจากกระแสไฟฟ้า

6. **รองเท้าป้องกันสารเคมี** เป็นรองเท้าที่ทำจากวัสดุที่ทนต่อการกัดกร่อนของสารเคมีต่าง ๆ ทำจากวัสดุธรรมชาติ หรือยางสังเคราะห์ รองเท้าป้องกันสารเคมี มี 2 ชนิด คือชนิดที่มีหัวโลหะ และชนิดที่ไม่มีหัวโลหะ

อุปกรณ์ป้องกันอันตรายของเท้า

การใช้งานอุปกรณ์ป้องกันอันตรายของเท้า รองเท้านิรภัยใช้กับงานทุกชนิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายระหว่างการปฏิบัติงาน เช่น งานก่อสร้าง งานที่เกี่ยวกับสารเคมี งานที่เกี่ยวกับกระแสไฟฟ้า

การบำรุงรักษาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายของเท้า หลังจากใช้งานต้องทำความสะอาดทุกครั้งด้วยน้ำธรรมดาหรือน้ำสบู่ เช็ดและผึ่งแดดให้แห้ง

7. อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการตก (Falling Protection Devices) การปฏิบัติงานในที่สูงหรือพื้นที่ที่ต่ำกว่าพื้นดินอย่างในถ้ำหรืออุโมงค์ ผู้ปฏิบัติงานอาจได้รับอันตรายจากการตกลงไปจากที่สูง อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการป้องกันอันตราย มีดังนี้

1. **เข็มขัดนิรภัย (Safety Belt)** มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับงานที่เสี่ยงอันตราย และมีการใช้อย่างแพร่หลาย เข็มขัดนิรภัยที่โรงงานอุตสาหกรรมนิยมใช้มี 2 ประเภท ดังนี้

เข็มขัดนิรภัยชนิดธรรมดา (Normal Type)

ใช้สำหรับรับน้ำหนักของผู้ที่ทำงานในสถานที่ลำบาก เช่น การทำความสะอาดบนอาคารสูง หรือการลงไปทำงานในอุโมงค์ใต้ดิน

เข็มขัดนิรภัยชนิดใช้ในยามฉุกเฉิน (Emergency Type)

ใช้สำหรับผู้ปฏิบัติงานบนที่สูง เข็มขัดชนิดนี้จะมีตัวเข็มขัดและเชือกหรือแถบนิรภัยเป็นส่วนประกอบ ซึ่งจะต้องเป็นวัสดุที่ทนต่อการเสียดสีไม่ขาดง่าย และทนต่อความร้อน

2. **สายรัดตัวนิรภัย (Safety Harness)** เป็นสายรัดตัวที่ใช้สำหรับงานที่มีความเสี่ยงขณะทำงานในที่สูง มีการออกแบบเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเคลื่อนตัวขณะทำงานได้ หรือช่วยในการพยุงแขนตัวให้ทำงานในที่ซึ่งไม่มีจุดยึดเกาะตัวในขณะทำงาน สายรัดตัวนิรภัยมีความปลอดภัยสูงกว่าเข็มขัดนิรภัย เนื่องจากสายรัดตัวนิรภัยได้มีการออกแบบให้มีการรับน้ำหนักหรือแรงกระตุกได้หลายจุด ทั้งเอว หน้าอกและขา

3. **สายช่วยชีวิต (Lifelines)** เป็นสายที่ยึดเกี่ยวกับจุดยึดหรือโครงสร้างของอาคารซึ่งจะต้องเป็นจุดที่มีความมั่นคงแข็งแรงสามารถทานน้ำหนักได้อย่างน้อย 5,400 ปอนด์ หรือ 2,450 กิโลกรัม การใช้สายช่วยชีวิตจะต้องใช้ร่วมกับเข็มขัดนิรภัยและสายรัดตัวทุกครั้ง และต้องทำจากเชือกที่มีคุณภาพดี

อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการตก

การใช้งานอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการตก เมื่อต้องปฏิบัติงานที่มีความสูงตั้งแต่ 4 เมตรขึ้นไป หรือการทำงานที่ต้องเสี่ยงต่ออันตรายจากการตกจากที่สูง จะต้องมีการใช้เข็มขัดนิรภัยและชุดอุปกรณ์สำหรับรับน้ำหนักของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงต้องมีการตรวจสอบอุปกรณ์ให้มีความพร้อมสำหรับการใช้งาน ไม่แตกร้าว หรือเกิดความเสียหายจากการไหม้ไฟ การบิดเบี้ยว การผิดรูป เปื่อย ฉีกขาด การใช้งานอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการตก จะต้องไม่ผูกยึดกับสิ่งต่อไปนี้

- ❌ เสาค้ำยันทแยงมุม
- ❌ เสาค้ำยันแนวตั้ง
- ❌ ท่อสาธารณูปโภค
- ❌ รางไฟ
- ❌ วาล์วทุกชนิด
- ❌ โครงสร้างที่ไม่แข็งแรง

การบำรุงรักษาเข็มขัดนิรภัยและอุปกรณ์ หลังจากใช้งาน ควรตรวจสอบอุปกรณ์ทำความสะอาดด้วยน้ำธรรมดาหรือน้ำสบู่ เช็ดให้แห้งและผึ่งแดด หากมีการชำรุดหรือฉีกขาดควรแยกออกจากอุปกรณ์ที่ใช้งานได้ และเปลี่ยนอุปกรณ์อันใหม่ และควรใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับลักษณะงานเพื่อยืดอายุการใช้งานให้นานขึ้น

3. การมุ่งใจให้ผู้ปฏิบัติงานใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล

การใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานปลอดภัยจากการปฏิบัติงาน จึงควรจูงใจผู้ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักถึงความสำคัญของการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล
2. จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอสำหรับการใช้งานและเหมาะสมกับงานหรืออันตรายที่อาจได้รับ
3. บำรุงรักษาอุปกรณ์ให้มีสภาพที่ดี เพื่อยืดอายุการใช้งาน
4. เมื่อพบว่าอุปกรณ์ชำรุด ควรมีการเปลี่ยนหรือซ่อมแซมให้มีสภาพพร้อมใช้งานอย่างปลอดภัย
5. จัดให้มีแผ่นป้ายเตือนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบว่ากำลังทำงานอยู่ในพื้นที่อันตราย
6. ยกย่องชมเชยผู้ที่ปฏิบัติถูกต้อง และตักเตือนผู้ที่ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตราย
7. ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี

แบบประเมิน ผลการเรียนรู้บทเรียนที่

4

ตอนที่ 1 จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- 1 ข้อใดกล่าวถึงอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลได้ถูกต้อง
ก. เป็นสิ่งที่ทำให้แหล่งกำเนิดมีอันตรายน้อยลง
ข. เป็นสิ่งที่ทำให้แหล่งกำเนิดไม่มีอันตราย
ค. เป็นสิ่งที่กั้นอันตรายจากแหล่งกำเนิด
ง. เป็นสิ่งที่ต้องสวมใส่ตามกฎหมายไม่ได้ป้องกันอันตรายใด
- 2 อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลข้อใด**ไม่ควร**นำมาใช้
ก. ราคาแพง
ข. ราคาถูก
ค. ลักษณะไม่สวยงาม
ง. ขาดคุณภาพ
- 3 อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลใช้เฉพาะบุคคลข้อใดกล่าวถูกต้อง
ก. ต้องมีความสวยงามเหมาะกับคู่สมรส
ข. ต้องมีราคาเหมาะกับคู่สมรส
ค. ต้องมีขนาดที่เป็นมาตรฐานสำหรับให้ผู้อื่นยืมใช้ด้วย
ง. ต้องมีขนาดพอดีกับคู่สมรส
- 4 อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลจะต้องเลือกแบบที่ใช้ทำงานง่ายเพราะเหตุใด
ก. ราคาต่ำกว่า
ข. หาซื้อได้ง่ายกว่า
ค. เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินจะสามารถใช้ได้ทันที
ง. จะได้ไม่ต้องอบรมคนงานก่อนใช้งาน
- 5 งานใด**ไม่ต้อง**ใช้หมวกนิรภัย
ก. งานซ่อมแซมไฟฟ้า
ข. งานวิศวกร
ค. งานตัดเย็บเสื้อผ้า
ง. งานก่อสร้าง
- 6 คนงานใดจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ป้องกันหน้าและดวงตามากที่สุด
ก. คนงานในแผนกผลิตไส้กรอก
ข. พนักงานขายใน super market
ค. คนงานเจียร
ง. พนักงานยกของ
- 7 อุปกรณ์ป้องกันหน้าข้อใดควรนำมาใช้
ก. บอบบาง น้ำหนักเบา
ข. แข็งแรง น้ำหนักเบา ไม่ทำให้เกิดอาการแพ้ต่อผิวหนัง
ค. น้ำหนักเบา สีล้นสวยงาม
ง. แข็งแรง น้ำหนักปานกลาง ถอดยาก
- 8 เมื่อต้องทำงานเกี่ยวข้องกับรังสีแสงที่จ้าเกินไป ควรใช้อุปกรณ์ข้อใด
ก. หมวกนิรภัย
ข. แว่นตาที่มีเลนส์เฉพาะ
ค. แว่นสายตา
ง. อุปกรณ์ป้องกันใบหน้า
- 9 ในภาวะที่เกิดฝุ่นและควันพิษในบรรยากาศอย่างหนัก ประชาชนควรนำหน้ากากชนิดใดมาใช้
ก. หน้ากากชนิด N95
ข. หน้ากากกรองสารเคมี
ค. หน้ากากชนิดส่งอากาศจากภายนอกเข้าไป
ง. หน้ากากผ้าธรรมดา
- 10 เหตุการณ์เพลิงไหม้ เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปช่วยในเหตุการณ์ควรใช้หน้ากากชนิดใด
ก. หน้ากากชนิดกรองอากาศ
ข. หน้ากากกรองสารเคมี
ค. หน้ากาก ชนิด Supplied - Air
ง. หน้ากากกันแสง
- 11 ความดันระดับใดที่ควรจะต้องใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายระบบการได้ยิน
ก. 90 เดซิเบล
ข. 80 เดซิเบล
ค. 70 เดซิเบล
ง. 60 เดซิเบล

ตอนที่ 2 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1 จงอธิบายความหมายของอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล

.....

.....

.....

.....

2 จงบอกข้อจำกัดของอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล

.....

.....

.....

.....

3 จงบอกประเภทของหมวกนิรภัย

.....

.....

.....

.....

4 จงบอกประเภทของหน้ากากเชื่อม

.....

.....

.....

.....

5 จงอธิบายรายละเอียดของหน้ากากชนิด N95

.....

.....

.....

.....

6 จงบอกประเภทของอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการได้ยิน

.....

.....

.....

.....

.....

7 จงอธิบายลักษณะของถุงมือแต่ละประเภท

.....

.....

.....

.....

.....

8 จงอธิบายรายละเอียดของชุดป้องกันความร้อน

.....

.....

.....

.....

.....

9 จงบอกประโยชน์ของรองเท้านิรภัย

.....

.....

.....

.....

.....

10 จงอธิบายประเภทของเข็มขัดนิรภัย

.....

.....

.....

.....

.....